

Anne Marie Boorsma, jurylid, bij de Humanistische Prijs Haaglanden 2019:

Het is een vast patroon, 's morgens als ik de keuken inkom blèrt Wapper om eten. Hij kringelt om mijn voeten totdat ik hem dan eindelijk zijn ontbijt voorzet. Hij gaat heerlijk smullen en zal zich voor de rest van de dag nestelen in de vensterbank. U begrijpt, Wapper is de poes. En ja, vanmorgen had ik het weer. Dan kijk ik naar dat slapende bolletje van hem en dan voel je weer die sterkte band opkomen die je kan hebben met een huisdier. "Wat heb je niet allemaal moeten meemaken, lieve Wapper", denk ik dan.

Ik ga het u vertellen.

Als pasgeboren poesje had mijn jongere zus Bernadet hem bijna dood gevonden in een plastic buisje. Locatie: Frankrijk, seizoen: midden winter. Mijn zusje had al wel eens verteld over de hordes wilde katten die regelmatig langs haar huis voorbij kwamen. En dit kleine poesje was dus achtergelaten door zijn vader en moeder. Mijn zusje blies warme lucht in het buisje. Ze trok hem aan zijn staart eruit. Tja, hoe moest het anders. En jawel, heel langzaam begon hij te ademen. Hij begon te leven. Hij groeide en bloeide op. Omdat mijn zusje al een dierentuin in Frankrijk had, vroeg ze na een paar maanden of ik Wapper wou hebben. En ik zei dat dat goed was. Nu is Wapper al vele jaren kind aan huis. Poes aan huis.

Als baby was hij dus bijna dood geweest, een tweebeelige reuzin had leven in zijn lijf geblazen, en een andere tweebeelige reuzin zorgt al jaren voor de brokjes, de aaitjes en de kattenbak. Met zo een achtergrond moet hij een rijk innerlijk zielenleven hebben. Wáárschijnlijk heeft hij een rijk innerlijk ziele leven, net zoals de olifant, het varken en de bosmier. Wij mensen verschillen weinig van het dier. Alles wat een dier doet, doet een mens ook. Alleen is er is één heel erg groot verschil. Terwijl het dier mogelijk een rijk innerlijk leven heeft, heeft de mens er zeker een. En de mens heeft het talent dat rijke innerlijke leven door middel van woorden, klanken, spel en beelden tot uiting te brengen. Aan die ander. Die andere mens, die daar weer op kan reageren. Met woorden, klanken, spel en beelden. Dat vereist denkwerk, gevoeligheid en fantasie. Dat is kunst. Communicatie dus.

En er zijn vele vormen. Want als je het niet kan zeggen, kan je het zingen. Als je het niet kan zingen, kan je het in beeld brengen. Als je het niet in beeld kan brengen, kan je er toneelspel van maken. Kunst is nutteloos, dat zij de beroemde schrijver Oscar Wilde ook al. Dat klopt. Want als eerste komt het vreten, dat zei Bertolt Brecht. Maar toch, en dat wist Bertolt Brecht ook: een mens is geen dier. Ik denk dat u ook weet, dat in extreme situaties, oorlogssituaties bijvoorbeeld, kunst wordt gemaakt. In de tweede wereldoorlog, werd er, ook in Den Haag, ondergronds toneelgespeeld door acteurs die weigerden lid te worden van de cultuurkamer. Waarom? Ze deden dat om geen willoos dier te worden! In chaotisch situaties is het helend als je een verhaal kan maken of een lied kan zingen met een begin, een midden en een eind. Als doden worden begraven wordt er muziek gespeeld, soms gedanst. Is het noodzakelijk? Als een mens een dier zou zijn, niet. Maar het geeft troost als aan onuitsprekelijk verdriet via een omweg, een kader, krijgt. Net zoals dat geldt voor geluk. Kunst kan wanhoop omzetten in hoop, verdriet in berusting.

Ieder mens heeft een rijk innerlijk leven, waar je wiegje ook gestaan heeft. En het is noodzakelijk als daar vorm aan gegeven wordt. En als we ons openstellen, krijgen we een kijkje in de ziel van die ander. Zo kunnen we leren beter te begrijpen, misschien wat milder te worden. Mijn favoriete kunstenaar is Oscar Kokoschka. In 1953 richtte hij in Salzburg een zomerschool op, die hij noemde de

“Schule des Sehens”. De school van het zien. Vanuit de hele wereld kwamen de studenten. Een kunststudent moest leren kijken vond Kokoschka. Want zei hij, als je goed leert kijken, leer je beter zien, en als je goed leert zien, kan je beter inzien.

Beter inzien!

Nu wil ik nog terugkomen op poes Wapper. Hij heeft duidelijk niet de behoefte om dat vreselijk dramatische leven van hem om te zetten in een boek over bijvoorbeeld de verschrikkelijke moeder. Eigenlijk wel rustig zo. Hij is gewoon poes, en dat is voldoende. Voor mensen is alleen mens zijn niet voldoende. Wij moeten creëren en de wereld om ons heen veranderen. Dat zit in ons dna en dat moet niet beknot worden. Wel gestimuleerd en gestuurd. Kunst maken en kunst tot je nemen, is van levensbelang om meer mens te zijn. Want in de kunst kan je groots en meeslepend leven, daar waar het in het dagelijkse grijze leven soms ongepast, onwenselijk of belachelijk is.

Dat niet iedereen dat inziet en dat er soms minachtend over kunst wordt gesproken, maakt me soms boos. Politici bijvoorbeeld die spreken over een linkse hobby. Ik denk dat het goed zou zijn als sommige politici terug naar school gaan. Naar de Schule des Sehens bijvoorbeeld. Want wie weet dat ze dan tot een beter inzicht komen.

Ik dank u voor uw aandacht.

Anne Marie Boorsma, 30 maart 2019